

इटहरी उपमहानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, इटहरी

बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्धन ,घोषणा तथा निरन्तरताका लागि मिति २०७५ भाद्र ३१ गते इटहरी उपमहानगरपालिकाका नगरकार्यपालिकाद्वारा स्वीकृत

बालमैत्री आचार संहिता-२०७५

गर्नु पर्ने बालबालिकाले पालन गर्ने आचार संहिता	गर्नु पर्ने अभिभावकले पालन गर्ने आचार संहिता	गर्नु पर्ने विद्यालय/स्वास्थ्य/संघ संस्था व्यवसायीले पालन गर्ने आचार संहिता	गर्नु पर्ने स्थानीय तहले पालन गर्ने आचार संहिता
→ विद्यालय उमेरका सम्पूर्ण बालबालिका नियमित रूपमा विद्यालय पोशाकमा विद्यालय जाने ।	→ विद्यालय उमेरका हाम्रा छोरा छोरीहरुलाई नियमित रूपमा विद्यालय पोशाकमा विद्यालय पठाउने ।	→ प्रत्येक विद्यालयका सेवा क्षेत्र भित्र रहेका विद्यालय उमेर समुहका बालबालिकाहरुलाई अनिवार्य रूपमा विद्यालयको पहुँचमा ल्याउने । → विद्यालय निर्धारित समय सम्म संचालन गर्ने।	वडा लाई बालमैत्री घोषणा तथा निरन्तरताका लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था गर्ने । विद्यालयको अवस्था अनुगमन गर्ने ।
→ विद्यालय हाताभित्र विद्यालयको नियमको पालना गर्दै उल्लुङ्खल व्यवहार नगरी अनुशासित बन्ने ।	→ विद्यालयमा समय समयमा अनुगमन गरी पूर्ण शैक्षिक वातावरण सिर्जना गर्न आवश्यक सहयोग गर्ने ।	→ विद्यालयमा बालबालिका, अभिभावक र शिक्षकले पालना गर्नुपर्ने नीति नियमको बारेमा सचेत गराउने ।	विद्यालय,व्यवस्थान,समितिको बैठकमा उपस्थित हुने ।
→ स्थानीय स्तरमा स्थापित बालसमुहहरुमा सक्रिय सहभागीता जनाउँदै कसैलाई कुनै पनि किसिमको भेदभाव नगर्ने ।	→ बालबालिकालाई अनुशासित र योग्य बनाउन बालसमुह तथा संस्कार सदनमा सहभागी हुन प्रेरित गर्नेछौं र उनीहरुलाई भेदभाव नगर्ने ।	→ बालबालिका तथा अभिभावकलाई बालसमुहको महत्वबारे सचेत गराउने ।	बालसमुह संजाल गठन संचालन, सहजीकरण, क्षमता विकासका लागि अवसर दिने र बैठक गर्न सिकाउने ।
→ विद्यालय र समुदाय स्तरमा सञ्चालित विभिन्न अतिरिक्त क्रियाकलापहरुमा सहभागी हुने। → निर्धक्क रूपमा आफ्नो हक अधिकारको बारेमा कुरा राख्ने र कर्तव्यको बारेमा सचेत हुने ।	→ समुदाय र विद्यालयमा हुने अतिरिक्त क्रियाकलापमा सहभागी हुन प्रेरित गर्ने ।	→ घर परिवार तथा समाजमा बालमैत्री वातावरण सिर्जना गर्न अभिप्रेरित गर्ने । → मार्ग निर्देशन २०७४ बमोजिम बाल समुह संचालन गर्ने	भौतिक पूर्वाधार निर्माण गर्दा बालमैत्री अवधारणा अवलम्बन गर्ने ।
→ बालविवाहको लागि कुनै पनि अवस्थामा मञ्जुरी हुनेछैनौं र अन्यत्र हुन लागेमा पनि रोक्ने ।	→ बालविवाह, बालयौन दुर्व्यवहार , बालश्रम जस्ता कार्य नगर्ने गर्न पनि नदिने तथा सो देखिएमा सम्बन्धीत निकायमा सूचना दिने ।	→ बालबालिकाहरु माथि हुने हिंसा, दुर्व्यवहार, र बालश्रम शोषण गर्नेलाई दण्डित गर्ने र रोक्न सचेतना फैलाउने ।	बालबालिका माथि हुने शोषण, हिंसा तथा दुर्व्यवहारको अनुगमन गरि निवारण गर्ने ।
→ बालबालिकाका आधारभूत आवश्यकताहरु पोषिलो खाना, आवास, स्वास्थ्य, शिक्षा,	→ बालबालिकालाई बालअधिकार र कर्तव्यका कुराहरु सिक्न प्रेरित गर्दै	→ दण्ड रहित र बालमैत्री वातावरणमा पठनपाठन गर्दै , बालअधिकारको संरक्षण	बालमैत्री विद्यालय घोषणाका लागि आवश्यक अनुगमन तथा वातावरण तयार

अवसर, माया, संरक्षण लगायतका बालअधिकारका विषयहरुबारे जानकारी राख्दै अरुलाई पनि सिकाउने ।	अवसर पनि प्रदान गर्ने	गर्दै बालबालिका तथा अभिभावकहरुलाई बालअधिकार सम्बन्धी सचेत गराउने ।	गर्ने ।
<ul style="list-style-type: none"> → भिन्न क्षमता भएका बालबालिकालाई सहयोग गर्ने → आफुले सकेको काममा परिवारको सहयोग गर्ने । → बजारिया खाना भन्दा घरायसी खाना खाने । → बाल दुर्व्यवहार,विभेद,श्रम शोषण विरुद्ध आवाज उठाउने → यातायातका साधनमा जथाभावी नभुण्डिने, ट्राफिक नियमको पालना गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> → भिन्न क्षमता भएका बालबालिकाहरुको आवश्यकताको पहिचान गरी सहयोग पुऱ्याउन पहल गर्ने तथा छोरा छोरीमा विभेदपूर्ण व्यवहार नगर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> → गरिब तथा जेहेन्दार विद्यार्थीहरुलाई छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्नुका साथै प्रत्येक विद्यालय र संघ संस्थामा निर्माण गरिने भौतिक संरचना बालमैत्री बनाउने । 	बालबालिकाद्वारा बालमैत्री योजना छनोट गरि कार्यान्वयनका लागि बजेट विनियोजन गर्ने ।
<ul style="list-style-type: none"> → आफुले नबुझेको र नजानेको कुरा शिक्षक तथा आफ्नो अभिभावकलाई सोध्नेछौं साथै आफुसंग सम्बन्धीत पारिवारिक छलफल तथा निर्णयमा सहभागी हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> → अभिभावक समक्ष निर्धक्कसंग बालबालिकाले आफ्नो कुरा राख्न सक्ने वातावरण सिर्जना गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> → नगरपालिका क्षेत्र भित्रका बालबालिकालाई वडा भेला, योजना तर्जुमा समिति र सहभागीतात्मक योजना तर्जुमा प्रक्रियाका चरणमा बालबालिकाको सक्रिय सहभागीताको सुनिश्चितता गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> → ऐन नियम रणनीतिले दिएको अधिकार प्रयोग गरि वडा लाई बालमैत्री घोषणा गर्ने ।
<ul style="list-style-type: none"> → गाउँ घरमा हुन लागेको तथा भइरहेको बालविवाह, बालयौन दुर्व्यवहार तथा बालश्रम जस्ता कुराहरु हुन नदिने सोको जानकारी सम्बन्धित संस्थालाई दिने । 	<ul style="list-style-type: none"> → आफ्नो घरमा कुनै पनि बालबालिकाको बालविवाह नगर्ने र बालश्रममा पनि नलगाउने । 	<ul style="list-style-type: none"> → बालश्रमको अवस्था रहन नदिनुका साथै बालविवाह र बालयौन दुर्व्यवहारलाई अन्त्य गर्न सधै प्रयासरत रहने । 	<ul style="list-style-type: none"> → घोषित बालश्रम मुक्त वडा निरन्तरताका लागि सधै प्रयत्नरत रहने र बालविवाह हुन नदिनका लागि सरोकारवालाहरुलाई निरन्तर सचेत गर्ने गराउने ।
<ul style="list-style-type: none"> → समय तालिका अनुसार पढ्ने ,लेख्ने, सुत्ने, खेल्ने र सञ्चार माध्यमको उचित प्रयोग गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> → पढ्न लेख्न, खान, सुत्न, खेल्न र सञ्चार माध्यमको उचित प्रयोग गर्न समय तालिका बनाउने । नियमित स्वास्थ्य परिक्षण गर्नुका साथै खोप लगाउने व्यवस्था मिलाउने । 	<ul style="list-style-type: none"> → समुदायमा बालस्वास्थ्य सम्बन्धी सचेतना जगाउनुको साथै व्यक्तिगत सरसफाई र पोषण सम्बन्धी जानकारी गराउने । 	<ul style="list-style-type: none"> → विषयगत सेवा प्रदायक निकाय संग निरन्तर वहस छलफल गरि उचित सेवा प्रवाहको वातावरण निर्माण गर्ने
<ul style="list-style-type: none"> → सुर्ती जन्य, मादक पदार्थको प्रयोग तथा खरिद विक्रि एवं दुर्व्यसनमा संलग्न नहुने । 	<ul style="list-style-type: none"> → मादक पदार्थ तथा सुर्ती जन्य पदार्थको खरिद विक्रि एवं प्रयोगमा बालबालिकालाई संलग्न नगराउने र बालबालिका अगाडि प्रयोग नगर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> → धुम्रपान, मद्यपान, सुर्ती जन्य सामाग्रीहरु खरिद विक्रि ओसार पसार गर्न बालबालिकालाई नलगाउने र अरुलाई पनि सचेत गराउने । 	<ul style="list-style-type: none"> → कानूनी आधारमा कुलतको संगती न्यूनीकरणका लागि सम्बन्धीत निकायको सहयोग लिई कार्य गर्ने ।
<ul style="list-style-type: none"> → बालअधिकारको हनन भएको अवस्था देखेमा सम्बन्धीत निकायमा खबर पुऱ्याउने । 	<ul style="list-style-type: none"> → कुलत तथा दुर्व्यसनमा फस्न नदिनुका साथै घरपरिवार तथा समुदायमा त्यस्तो अवस्थालाई निरुत्साहित गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> → बालअधिकार हननका घटनाहरु अनुगमन गर्दै त्यसको समाधानका लागि आवश्यक पहल गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> → निरन्तर घरदैलो अनुगमन तथा उत्प्रेरणा जागरण गर्ने ।

		→ निर्माण , यातायात, होटेल व्यवसायमा बालश्रम निषेध गर्ने ।	→ बालबालिकाहरुलाई युद्ध, नारा जुलुश, राजनैतिक कार्यक्रममा संलग्न नगराउने ।
→ अपरिचित व्यक्तिको ललाई फकाइ तथा प्रलोभनमा नफस्ने ।	→ अपरिचित व्यक्तिको ललाई फकाइ तथा प्रलोभनमा नफस्न बालबालिकालाई सचेत गराउने ।	→ बालबालिकाहरुको सान्दर्भिक सहभागिता गराउने । → बालबालिकाका लागि नियमित वजेट विनियोजन गर्ने → बालसमुह संचालनमा सहजीकरण गर्ने ।	→ बालमैत्री सूचक प्राप्त भएका कागजात व्यवस्थापन गर्ने । → नगर तथा वडाहरुमा बालमैत्री शाखा स्थापना गर्ने
→ आफू आवद्ध रहेको वा आफूलाई बोलाइएको सामाजिक संस्थाको बैठकमा नियमित र सक्रिय सहभागी हुने छौं र बाल समुह मार्फत बाल सहभागिता अभिवृद्धिमा पहल गर्ने	→ बालसमुह तथा बालबालिका आवद्ध भएको सामाजिक संघसंस्थाको कार्यक्रम तथा बैठकमा अर्थपूर्ण सहभागीताको लागि प्रेरित गर्ने ।	→ विद्यालय व्यवस्थापन समिति, स्वास्थ्य व्यवस्थापन समिति, बालसमुह तथा विभिन्न सामाजिक संरचनामा बालबालिकालाई अर्थपूर्ण सहभागीता गराउनका लागि सहयोग गर्ने ।	→ अर्थपूर्ण बाल सहभागीताको लागि विषयगत सरोकारवाला सँग निरन्तर समन्वय गर्ने
→ दिसा पिसावको लागि चर्पीको प्रयोग र चर्पीको सरसफाइ गर्ने ।	→ सुलभ तथा बालमैत्री शौचालयको व्यवस्था गरिदिने ।	→ सुलभ तथा बालमैत्री शौचालय निर्माणका लागि सचेतना फैलाउने र सक्दो सहयोग गर्ने ।	→ शौचालयको प्रयोग, सरसफाई तथा खुला दिशामुक्त वडा निरन्तरताकालागि सचेत रहने ।
→ व्यक्तिगत सरसफाईमा ध्यान दिदै हात धुनु पर्ने अवस्था बुझ्ने र कार्यान्वयन गर्ने ।	→ नियमित सरसफाई जस्तै नड काट्ने, कपाल कोर्ने, काट्ने, ब्रस गर्ने, साबुन पानीले हात धुने, नुहाउने आदि कुराको ख्याल गर्ने ।	→ स्वच्छ पिउने पानीको व्यवस्था गर्नुको साथै सरसफाइ सम्बन्धी सचेतना जगाउने ।	→ सबै घरघुरीमा पिउन योग्य पानीको व्यवस्थापन सुनिच्छित गर्ने । → विद्यालयहरुका शौचालय बालमैत्री बनाउने ।
→ पोषिलो खानेकुरा खाने , भाइवहिनी र साथीलाई पनि खानको लागि प्रेरित गर्नु । → ६ महिना सम्मको बालबालिकालाई आमाको दुध मात्र खुवाउनका लागि अभिभावकलाई सचेत गराउने ।	→ समयमा खाजा र सन्तुलित भोजनको व्यवस्था मिलाउने क्रममा षोषण युक्त खाने कुरा र जन्मान्तरको व्यवस्था गर्ने ।	→ पोषणयुक्त खानेकुरा र सन्तुलित भोजनको विषयमा अभिभावक तथा बालबालिकालाई सचेत गराउने ।	→ पोषिलो खाना तथा स्थानीय रुपमा व्यवस्थापन सम्बन्धी ज्ञान, सिप, धारणाको प्रवाह गर्ने
→ आवश्यक परेको खण्डमा सुरक्षित हुदै घरपरिवारको ज्येष्ठ सदस्यको अनुमति लिएर मात्र बाहिर निस्कने ।	→ आवश्यक परेको सन्दर्भमा बालबालिकाको उपस्थितीको आवश्यकतालाई मध्यनजर गरि सम्बन्धीत क्षेत्रमा अर्थपूर्ण सहभागीता गराउने	→ घरबाट बाहिर निस्कदा बालबालिका माथि हुन सक्ने दुर्व्यवहार र त्यसबाट बच्ने उपायबारे सचेत गराउने ।	→ समुदायमा आधारित बाल संरक्षणमा काम गरिरहेका समुह संगठनसँग निरन्तर समन्वय गर्ने
→ विद्यालय भर्ना अभियान, खोप अभियान, सरसफाई सप्ताह लगाएतका राष्ट्रिय अभियानहरुमा बालसमुह मार्फत सक्दो जनचेतना र सहयोग गर्ने ।	→ बालबालिकालाई समयमा विद्यालय भर्ना गर्ने, खोप लगाउने कार्य गर्नुका साथै बालबालिकाको सरसफाईमा ध्यान दिने ।	→ जन्म दर्ता अभियान, विद्यालय भर्ना अभियान, खोप अभियान, सरसफाई सप्ताह लगाएतका राष्ट्रिय अभियानहरु सञ्चालन गर्ने ।	→ घटना दर्ता तथा अन्य अभियान जस्ता कार्यक्रमको आयोजना तथा तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने ।

→ साना भाई बैनीलाई बाल विकास केन्द्रमा भर्ना गर्न अभिभावकलाई प्रेरित गर्ने ।	→ साना बालबालिकालाई बालविकास केन्द्रमा भर्ना गर्ने ।	→ बालविकास केन्द्रको स्थापना तथा सञ्चालन गर्ने । → कमजोर विद्यार्थीहरूकालागि अतिरिक्त कक्षा संचालन गर्ने ।	→ बाल विकास केन्द्रको अवस्था निरन्तर अनुगमन गर्ने । → बाल विकास केन्द्रको उचित व्यवस्थापन गर्ने ।
→ बालमैत्री स्थानीय शासनको प्रवर्द्धनमा बाल समुहका सदस्यहरू परिचालन गर्ने ।	→ बालमैत्री स्थानीय शासनको प्रवर्द्धन, घोषणा तथा निरन्तरता गर्ने कार्यमा पूर्ण रुपमा प्रतिवद्धताका साथ लाग्ने ।	→ बालमैत्री लगानी योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गरि बालमैत्री स्थानीय शासन अभियानको सफलताका लागि पूर्ण रुपमा समर्पित हुने ।	→ बाल सहभागितामा बालमैत्री योजना छनौट गर्ने । आवधिक लगानी योजना निर्माण गरि कार्यान्वयन गर्ने । → बालमैत्री योजना कार्यान्वयनको अवस्था अनुगमन गर्ने ।
→ आफूभन्दा ठूलालाई आदर र सानालाई माया गर्ने ।	→ बालबालिकालाई घरायसी आदर सम्मान सम्बन्धी बानीको विकास गराउने ।	→ घरायसी आदर सम्मान बारे बाल बालिकालाई क्षमता विकास गर्ने	→ समाजमा सामाजिक संस्कार स्थापनाका लागि कार्यक्रम गर्ने → बालमैत्री ऐन कानुन कार्यान्वयन गर्ने
→ बालबालिकाका योजना कार्यान्वयन भए नभएको अनुगमन गर्ने	→ आफ्ना छोरा छोरीलाई कम्तीमा ६ महिनासम्म पूर्ण स्तनपान गराउने ।	→ बालमैत्रीमा आधारित अतिरिक्त क्रियाकलाप गरि बालबालिकालाई समावेश गर्ने	→ जेहेन्दार, उत्कृष्ट बालबालिकाको सम्मानका लागि कार्यक्रमको निर्माण गर्ने ।